

pomladni Pivški list

Pivški list / letnik III / št. 1 / 13. marec 2009. Pivški list je samostojna priloga Notranjsko-kraških novic.
Odgovorna urednica: Lili Primo
Naročnik: Občina Pivka: Kolodvorska cesta 5, 6257 Pivka. E-naslov: pivski.list@pivka.si

Spoštovane bralke, spoštovani bralci!

Z veseljem vas obveščamo, da bo odslej Pivški list izhajal petkrat na leto. V letošnjem letu torej pomladni, ki ga imate pred seboj, praznični 8. maja, poletni 19. junija, jesenski 25. septembra in zimski 24. decembra. Želimo vam veliko prijetnega branja.

Uredništvo

Korak bliže čistilni napravi

Na februarški seji občinskega sveta so pivški svetniki soglasno sprejeli odlok o občinskem podrobnem prostorskem načrtu za čistilno napravo v Pivki (OPPN ČN). Sprejeti odlok zagotavlja pogoje za izdajo gradbenega dovoljenja za izgradnjo komunalne čistilne naprave za območje Pivke, Hrasnja, Radohove vasi, Petelinja ter naselij Selce, Klenik in Trnje.

Čistilno napravo bodo zgradili na vzhodnem robu Pivke v neposredni bližini ceste Pivka-Trnje, in sicer na levem bregu ravnice ob reki Pivki. Območje je omejeno s kolovozno poljsko potjo, ki se odcepi s ceste Trnje-Pivka ob stanovanjskem objektu na Javorniški cesti, in s strugo reke Pivke. Celotna površina vključno z dostopno potjo obsega 2,25 hektara. Načrtovane prostorske rešitve OPPN

ČN Pivka obsegajo gradnjo komunalne čistilne naprave, ki bo zagotavljala najmanj tri faze čiščenja odpadne vode, ki obsegajo predčiščenje, sekundarno in terciarno čiščenje, lahko pa tudi dehidracijo blata. Načrtovano komunalno čistilno napravo bodo zaradi lokacije na levem bregu reke Pivke in zagotavljanja poplavne varnosti pred stoletnimi vodami zgradili na nasipu. Zunanja ureditev kom-

pleksa bo v skladu s širšo krajinsko zasnovo, ki jo tvorijo tipične kraške oblike reliefa, strnjeni gozdovi, prostrani travniki, grmovne in drevesne živice, presihajoča jezera, obcestne in strnjene vasi in podobno. Brežine in notranjost kompleksa komunalne čistilne naprave bodo ozelenili z avtohtonim rastjem, tako se bo celoten kompleks zlil z okoljem.

Če bi lahko še enkrat vzgajala svojega otroka, bi več barvala s prsti in manj karala s prstom.

Manj bi popravljala in več povezovala. Manj bi gledala na uro in bolj na otroka.

Manj bi me skrbelo za znanje in znala bi biti bolj skrbna.

Večkrat bi šla na sprehod in večkrat bi spuščala zmaje.

Nehala bi se igrati resno in bi se resno igrala.

Pretekla bi več poljan in opazovala več zvezd.

Več bi objemala in manj ožemala.

Najprej bi zgradila samozavest in šele potem hišo.

Manjkral bi bila trdna in večkrat bi pritrdila.

Manj bi govorila o ljubezni do moči in več o moči ljubezni.

Diane Loomans

Vsem mamam želim prijetno praznovanje materinskega dne!

Župan Robert Smrdelj

Vabilo k sodelovanju

Občina Pivka bo ob občinskem prazniku – 9. maju izdala zbiranko s programom prireditve, ki bodo potekale v sklopu občinskega praznika v maju 2009. Letošnje praznovanje bo še posebej slovesno, saj bomo svečano obeležili 140-letnico političnega in kulturnega zborovanja, ki je potekalo leta 1869 na gradu Kalec pri Zagorju. Pivka je s tem dogodkom stopila ob bok drugim narodno prebujenim krajem na Slovenskem.

Da bi pripravili skupni program spremljajočih prireditve ob občinskem prazniku, vabimo vsa društva in organizacije, ki želijo pri tem sodelovati, da do petka, 27. marca 2009, posredujejo informacije o prireditvah, ki jih pripravljajo, na Občino Pivka, Kolodvorska 5, 6257 Pivka, tel: 05 721 01 00 ali na elektronski naslov: erika.kovacic@pivka.si.

Uradne ure Pivškega lista so vsako prvo sredo v mesecu od 15. do 17. ure v mali sejni sobi v drugem nadstropju občine Pivka. Lahko nam pišete na naslov Pivški list, Kolodvorska 5, 6257 Pivka, ali nam pošljete elektronsko pošto na naslov pivski.list@pivka.si. Na navedeni način nam lahko posredujete vprašanja ali nas seznanjate z zanimivostmi v vašem kraju in predlagate teme, o katerih želite, da pišemo.

Vabljeni k sodelovanju! Uredništvo

Ludovika Kalan – učiteljica, pesnica in prevajalka iz Pivke

V marcu naše misli potujejo med dvema praznikoma, ki zaznamujeta ženske, od dneva žena do materskega dneva. Veliko znamo povedati o delu in ustvarjalnosti žena, deklet, mater in delavk, ki živijo danes in tukaj. Dobro pa je, če nam spomin seže tudi v preteklost, saj od tam črpamo znanje in modrost za današnje življenje. Ena izmed znamenitih žensk, ki je zaznamovala pivški kulturni prostor, segla pa je tudi vse do Pirana, je bila Ludovika Kalan.

Življenje Ludovike Kalan je bilo kot toliko življenj umetnikov in ustvarjalcev, prosvetnih in kulturnih delavcev bogato in pestro, včasih veselo, a večkrat tudi težko in polno razočaranj in bolečin. Včasih je bilo tako poslanstvo povezano z zgodovinskimi trenutki, ki so od posameznika in naroda zahtevali odzivnost in vestno izpolnjevanje nalog, ki so jim jih naložili. Tako se je morala na potrebe časa odzvati tudi mlada Ludovika Kalan, ki si je za svoj življenjski poklic izbrala pot učiteljice in vzgojiteljice. Svoje poslanstvo je izpolnjevala vestno in z gorečnostjo, od sebe in drugih je včasih zahtevala nemogoče, in prav to ji je omogočilo, da je uresničila načrte, ki so se včasih zdele prenevedljivi. Predstavljam dvoletni njen bogata življenja.

Pesniški svet ji je pomenil uteho

Leta 1925 se je poročila z inženirjem Godefroidom D' Ans z Reke, ki je bil belgijske narodnosti. Njegova družina je bila premožna, bili so lastniki velikega podjetja za ladijsko strojništvo. Spoznala sta se na Pivskem, kamor je pogosto zahajal na lov. Preselila se je na Reko in tam imela dva sinova, ki sta po volji sorodnikov dobila tuji imeni, prvi je bil Godefroid (slovensko Bogomir), drugi pa Avgust. Ti imeni sta bili zanjo povsem tuji. Ta del življenja je ostal kot del njenih skrivnosti, saj ni želela govoriti o njem. Po vsej verjetnosti se je izučila za učiteljico. Med vojno je postala partizanska učiteljica in po drugi svetovni vojni ob premagovanju številnih začetniških težav ustanovila prvo slovensko šolo v Piranu leta 1950. Drugi del njenega življenja je zaznamovan z bogatim pesniškim ustvarjanjem in prevajalstvom oziroma kulturnim izpolnjevanjem njenega poslanstva. 24. avgusta leta 1900 se je v Št. Petru na Krasu, današnji Pivki, rodila Ludovika Kalan. Luč sveta je zagledala v tedanji šoli, ki je takrat nosila hišno številko 20 (današnji vrtec v Pivki). V tej šoli je stanoval, kot je bilo nekdanj navadi, nadučitelj Mihael Kalan in poučeval in vzgajal mladino v Št. Petru celih 32 let, vse od leta 1878 pa do 1910.

Pomagala je oživiti kulturno življenje v Palčju

Ludovika je obiskovala osnovno šolo v domačem kraju in kratek čas v Gorici, učiteljšče pa je obiskovala in končala v Ljubljani. Maturirala je na Državnem ženskem učiteljšču v Ljubljani, 5. julija leta 1921. Takoj po prihodu domov je dobila službo v vasi Palčje, nedaleč od Pivke, in od leta 1921 do leta 1924 poučevala otroke. Pouk na šoli je potekal kombinirano, v dopoldanski in popoldanski izmeni, vendar se učiteljica Kalanova ni nič pritoževala. Polna energije in idej je pomagala oživiti kulturno življenje v Palčju in bila prisotna pri ustanovitvi treh pevskih zborov, šolskega, društvenega in cerkvenega. Tako njeno bogato delovanje zunaj šole kot tudi poučevanje nista bila pogodita tujim šolskim oblastem. Po treh letih poučevanja je izgubila službo, saj ji italijanske oblasti niso priznavale ljubljanske, torej tuje maturo. Ukazali so ji znova opravljati italijansko maturo, a jo je zavrnila.

Ludovika Kalan okoli leta 1935.

Zato so ji dali odpoved, njena želja in volja po poučevanju pa nista usahnili. Ni ostala križem rok. Na lastno pest se je lotila poučevanja otrok v slovenskem jeziku, ko je bilo to dejanje najbolj preganjano in osvoraženo. Sama je ob svoji osemdesetletnici rojstva dejala, da ji je pomagala njena »gorenjska trma«, ki jo je podedovala. (PN, 5. sept. 1980, št. 68)

Nju. Razpadla ji je družina, mož je ostal ranjen pod ruševinami, starejši sin Godefroid je šel s transportom v Nemčijo in do konca vojne delal v rudniku, Ludovika pa se je z mlajšim, dvanajstletnim sinom Avgustom zatekla v Hraštje ali Št. Peter, kjer ji je iste leta umrla mati. Moža so rešili izpod ruševin, dolgo je okreval, nato se je vrnil v Belgijo. Vabil jo je, naj gre za njim, pa se ni mogla odločiti in je ostala doma. Že v istem težkem obdobju družinskega življenja je Ludovika pisala pesmi, saj ji je pesniški svet pomenil tolažbo in uteho.

Ustanovila je slovensko partizansko šolo v Pivki

Njeno življenje se je nenadoma spremenilo, ko ji je Osvobodilna fronta po kapitulaciji Italije zaupala nalogo, da v Pivki ustanovi slovensko partizansko šolo. Ta naloga ni bila takrat prav nič lahka, saj je bila v Pivki močna nemška in pozneje belogardistična postojanka, vendar se je mlada učiteljica ponosno in zagnano lotila dela. Leta 1943 je odprla šolo. Sledile so še šole v okolici Pivke: Kal, Trnje, Palčje, Šmihel.

Usposabljala in učila je mlada slovenska dekleta – partizanske učiteljice, ki so z vsem žarom srukavale toliko let prepovedano slovensko besedo. Šolo je sprejela v

Ludovika Kalan

obupnem stanju. Ob razpadu Italije je bila namreč šola dodobra izropana, nekoliko so jo izropali vojaki, nekoliko pa tudi domačini. V šoli ni ostalo nič. Ludovika Kalan je v šolskem letu 1943/44 v šolsko kroniko zapisala tako: »22 let se je čudežno ohranila ta dragocena ustanovitev slovenske šole v Piranu, ki do leta 1950 še vedno ni imel slovenske osnovne šole. Iskala je prostor za šolo, saj niso imele nič primerne, same vlažne in zatohle kleti, pa je le našla prostor v takratni plesni dvorani, a šolo je bilo treba odpreti. Stari in drugi domačini so priskrbeli na pomoč, za silo uredili šolo in takoj na začetku slovenske šole so se otroci množično vpisali vanjo, saj jih je bilo blizu 180 iz Št. Petra, Hraštja, Radohove vasi in Petelinj.

Kako se je tedaj počutila učiteljica Kalanova? V šolski kroniki, ki jo je skrbno vodila, je zapisala: »V meni je bil nepopisen občutek, ko sem stopila prvič v navzočnosti mnogostevilnih učencev za šolski kateder. Vse je bilo tako domače. Svobodno in prijetno. Otroci so se čutili doma v lastni šoli, in ne več tuji. Takoj prvi dan sem čutila, kako so mi srca mojih učencev na široko odprta in v njihovih očeh sem videla globoko, veselo zaupanje in vdanost. Radi so hodili v šolo in lepo so napredovali.« (Kronika petrazredne šole v Št. Petru na Krasu, šolsko leto 1943/44)

Slovenska šola zaživela tudi v Piranu

Nekaj let po vojni je Ludovika vodila šolo v Pivki. Njeno življenje pa je bilo kmalu znova postavljeno pred izziv. Jeseni leta 1947 je morala kot mnogo slovenskih učiteljev v dekretom zapustiti dotedanje delovno mesto in oditi na novo, dodeljeno službeno mesto. To je bilo obdobje velikega znanja pa tudi osebnih stisk. S telegramom so jo obvestili, da se mora

je delo je vestno in odgovorno opravljala in svoje bogato pedagoško znanje posredovala številnim mladim generacijam.

Pisala je pesmi za dve generaciji

Njeno delo pa se nikakor ni zaključilo z upokojitvijo. Morda je pridobila nekaj več časa za stvari, ki jih je vse življenje delala vzporedno ob učiteljevanju. Druga zelo izrazita opusa njenega ustvarjalnega življenja sta bila literarno ustvarjanje in prevajanje. Svoje izpolnjevanje je iskala in našla v poeziji.

Pisala je pesmi za dve generaciji. Pesmi za otroke so nastale iz ljubezni do njih in iz potrebe, kot je izjavila, ker je čutila, da tako mladi generaciji lahko ponudi še kaj več, del same sebe. Večkrat je ustvarila pesem za v razred, kot je dejala, saj je bilo takrat veliko pomanjkanje mladinske književnosti. V drobnih pesmicah je rada vzgajala, to pa je eden pomembnih ciljev vsakega pedagoga. Njene otroške pesmi so bile preproste, polne otroškega občutja, pisane v tradicionalnem slogu, vendar prežete s čustvenostjo, včasih tudi s trpkostjo. Najraje je opevala živali in rastline. Leta 1971 je v Novi Gorici v samozaložbi izdala otroško pesniško zbirko z naslovom Na obali.

Njena pesniška zbirka za odrasle V pozni jeseni je prišla na slovenski pesniški oder tiho, v samozaložbi leta 1970. Bila je drobna knjižica s 45 pesmimi. Kalanova je imela že 70 let, prijateljem pa je tudi zaupala, da se ni mogla ogumiti za izdajo pesmi. Med izobraženci je imela svoje prijatelje, še posebej pa je bila navezana na prijatelja pisatelja Pavleta Zidarja in njegovo ženo. Prijateljica sta postala že kmalu po njegovem prihodu v Piran.

Njene »odrasle« pesmi so pesniško zrele, pisane v tradicionalnem slogu, preproste v sporočilu, a je v njih prav toliko trpke resnice, kolikor je je moral vsrskati naš človek v tej neprijazni dobi odhajajoče generacije. V njenih pesmih se prelivajo tema in svetloba, smeh in jok, resnica, ustvarjena iz medu in pelina.

Ludovika Kalan – skromna in prijetna oseba, ki je z zadoščanjem in hvaležnostjo sprejemala priznanja za svoje zaslužno delo, ki ga je vestno in s posebno zavzetostjo opravila. Bila je vztrajna in odločna, zato ji je uspevalo vse, česar se je lotila. Uprla se je le, če se ji je godila krivica. V osebnem življenju ji tudi ni bilo lahko, vendar je s svojimi trdnim značajem in voljo premagovala tegobe.

Pavle Zidar ji je posvetil roman z naslovom Koliko morja je v zrnu soli. Umrla je 17. maja 1983, od nje so se poslovili 19. maja v Koprnu, nato pa so jo prepeljali v Pivko, njen priljubljeni rojstni kraj, ki ga je morala že zgodaj zapustiti. Njene rojakinje ne bomo pozabili, saj smo jo dolžni ohranjati v zgodovinskem in kulturnem spominu. /Irena Margon/

Invalidi praznujejo

Društvo invalidov Pivka letos praznuje deseto obletnico delovanja. Danes šteje 230 članov, najmlajši je star 24, najstarejši pa 90 let. Predsednik Aleksander Nadoh je povedal, da je namen društva zagovarjanje in zadovoljevanje posebnih potreb delovnih invalidov in oseb s telesno okvaro, zastopanje njihovih interesov, delovanje proti diskriminaciji invalidov in delovanje za njihovo večjo gmotno, socialno in pravno varnost.

»Naš cilj je uveljavljanje človekovih pravic in nediskriminacija naših članov. Trudimo se za njihovo socialno pravičnost in enake možnosti ter vključevanje invalidov v družbo in sodelovanje v vsakdanjem življenju,« pojasnjuje Aleksander Nadoh. V ta namen izvajajo pet posebnih socialnih programov. Skrbijo za neodvisno življenje težkih in nepokretnih invalidov, Obiskujejo jih na domu, v domovih za starejše občane in bolnicah. Pogovarjajo se z njimi in jih ob posebnih priložno-

stih simbolično obdarujejo. Pomagajo jim pri uveljavljanju pravic invalidov. Po potrebi jim omogočijo brezplačno pravno pomoč in poskrbijo za laično psihološko pomoč v socialni stiski. Člane informirajo prek predstavnikov društva. Vsako leto izdelajo vodič o njihovih aktivnostih, ki ga razdelijo vsem članom. »Pomaga-

mo tudi invalidom po težkih operativnih posegih in po nastanku invalidnosti, tako da jim omogočamo ohranjanje in nadgrajevanje psihofizične kondicije s plavanjem v zdraviliških bazenih, v morju, telovadbo pod strokovnim vodstvom in podobno. Mnogim smo že omogočili desetdnevno bivanje po ugodni ceni v zdraviliških objektih Zveze delovnih invalidov,« je še dodal Nadoh.

Invalidi se športno in kulturno udejstvujejo

V zvezi z rekreativnim in kulturnim udejstvom invalidov Nadoh pravi: »Vključujemo se v različne športne dejavnosti, kot so balinanje, pohodi, sprehodi in kolesarjenje z namenom, da bi dosegli čim boljše telesno kondicijo in ohranili zdravje. Članom omogočamo ogled kulturnih zna-

Predsednik Društva invalidov Pivka Aleksander Nadoh (desno) in podžupan Janez Čuček (levo) si ogledujeta pokale društva invalidov od doseženih športnih uspehih.

mentitost, kulturnih in gledaliških predstav ter organiziramo razne delavnice. V prihodnje si želimo sodelovanja s kulturnimi društvi na našem območju.«

Na vprašanje, s kakšnimi težavami se najpogosteje srečujejo invalidi, je odgovoril: »Težave se pojavljajo na področju socialnega in zdravstvenega varstva, invalidsko-pokojninskega zavarovanja, stanovanjske stiske in stiske ob boleznih, odhodu v domove ali izgubi svojcev. Sicer pa lahko povem, da težave članov sproti rešujemo in upam, da bo tako tudi v prihodnje.«

Razumevanja za potrebe invalidov je več

Podžupan občine Pivka Janez Čuček je v zvezi s tem povedal: »Zdaj je veliko več razumevanja za po-

trebe invalidov kot nekoč. Občini na se trudi, da bi uredila poti, ki bi bile prijazne do invalidov. Seveda je to povezano z velikimi finančnimi sredstvi. Pločnike, ki niso primerni za invalide, bomo uredili skupaj z rekonstrukcijo ceste. V čim krajšem času želimo obnoviti vhod v občinsko stavbo s klančino za invalide, v Krpanovem domu pa je načrtovano dvigalo. Vse glavne institucije, kot so zdravstveni dom, lekarna, pošta, obe banki in večina trgovin v Pivki, že imajo urejen dostop za invalide. Ocenjujem, da večjih težav s tem ni.«

»Odkar je Pivka samostojna občina, je bilo na področju dostopa javnih zgradb za invalide veliko narejenega. Žal pa železniška postaja še vedno ni prilagojena invalidom,« pa je še dodal Nadoh.

Tako Čuček kot Nadoh ugotovljata, da je težava društva v tem, ker nima ustreznega prostora za druženje, saj zdaj gostujejo v prostoru Slovenske ljudske stranke v Pivki. »Ko bo zgrajen nov vrtec, namerava občina za vsa tovrstna društva urediti prostore v zdajšnjem vrtcu,« pravi Čuček in dodaja, da se pojavlja tudi problem financiranja društev na splošno, saj se na podlagi zakonodaje lahko društva financira le na podlagi razpisa za posamezen program. Nadoh je za zaključek izrazil upanje: »Na občini se trudijo, ampak vseeno upamo, da bomo v prihodnje dobili nekoliko več sredstev za delovanje društva in izvajanje načrtovanih programov.«

/Besedilo in foto: Lili Primc/

V času uradnih ur je na društvu vedno živahno.

Kmečke žene na dopustu

Srečanje turističnih vasi, občinske prireditve, sejmi, društvo kmečkih Slovenije. To je le nekaj izmed mnogih stvari, pri katerih je bilo zadnjih deset let aktivno Društvo kmečkih žena iz Narina. Letos so se gospe odločile, da si vzamejo leto dopusta.

Društvo kmečkih žena

Pred desetimi leti se je v Narinu porodila ideja o turističnem udejstvom celotne vasi. To je nastalo predvsem za lažjo organizacijo in pridobivanje financ, izkazalo pa se je tudi za zelo aktivno, za kar gre največja zahvala njihovim neumorni mentorici Lili Mahne. Da bi vas kar se da najbolj predstavile celotni Sloveniji, so že prvo leto organizirale srečanje turističnih vasi iz cele države. Prireditveni se je obdržala vseh deset let.

Postopoma so z njihovo miselnostjo začeli živeti vsi vaščani. »Čeprav smo potrebovali skoraj deset let, da uresničimo idejo turistične vasi, lahko rečem, da nam to počasi tudi uspeva,« pravi predsednica društva Dragica Kaluža. Narin se tako že dolgo postavlja z nazivom turistična vas. »Mogoče smo si to ime malce prezgodaj nadedli, ker smo želeli, da to naša vas nekoč tudi postane. Kljub vsemu pa postajamo turistična vas, ki jo vedno pogosteje obišče avtobus turistov, ki imajo poleg vsega v vasi na voljo tudi dovolj prenočišč,« še pravi gospa Dragica.

Leto zaslužnega dopusta

Kmečke žene pa so si po desetih letih vzele leto zaslužnega dopusta. Ali to pomeni, da julija letos ne bo tradicionalnega srečanja turističnih vasi? Predsednica pravi, da to ni odvisno od društva samega. Mogoče se najde kdo drug, ki bi bil pripravljen prevzeti organizacijo. »Upam in želim si, da bi bil to kdo od naše mladine. Potrebni smo novih idej, ki jih imajo mladi zagotovo na pretek. Mogoče bi

s temi naredili prireditve še uspešnejše, ki ne bi privabila le 2 tisoč, temveč 10 tisoč ljudi.« Lani so se mladi že vključili, s tem ko so posadili cvetlična korita za okrasitev vasi. Društvo jim bo v prihodnje vsekakor po svojih močeh pomagalo, saj bodo gospe svoje delo kljub trenutnemu dopustu nadaljevale.

Ženska večeraj in danes

Občni zbor so organizirale na praznik vseh žensk, 8. marca. Prav zato sva z Dragico Kalužo spregovorili tudi o položaju ženske in matere v preteklosti v primerjavi s sedanostjo. Družinske vrednote izgubljajo bitko z vedno večjo željo ženske po enakopravnosti z moškimi. »Enakopravnost je v tem primeru precejna,« ugotavlja Dragica. »Ženska je lahko moškemu enakopravna, četudi je doma le gospodinja in mati. Tudi to je pohvale vredno in mogoče včasih še bolj naporno delo,« dodaja. Prav tu pa se pojavi težava s finančnim stanjem. Materialne dobrine v svetu postajajo preveč

prepomembne in le moška plača za vse stvari, ki si jih odrasli in otroci v družini želijo, ne bi bila dovolj. S tem pa izgubljam vrednote, na katere se bolj in bolj pozablja. Toplina, družina, odgovornost do drugega in še bi lahko naštevali. »Dandanes je pomembna zgolj tekmovalnost. Odgovornost do otroka pa preprosto prenašajo na drugega. Za napake so krivi vzgojitelji v jaslih in vrtcih, učitelji pa, da so tem ljudem otroka prepustili prav starši sami,« pravi gospodinja Dragica.

Včasih je bilo za žensko vsekakor lažje ostati doma kot danes. Mogoče sta k temu pripomogli tudi cerkev in vera, ki sta poudarjali vse te vrednote in predvsem žensko v vlogi žene in matere. Danes je vera, predvsem pa cerkev kot institucija, še posebej pri mlajših generacijah, izgubila vrednost. Hiter čas, tekmovalnost, teženje k enakopravnosti, težka finančna situacija pa k izgujanju vrednosti posameznih vrednot še dodatno pripomorejo. Ker se bliža mate-

rinski dan, pa predsednica društva kmečkih žena Narin pravi: »Materinstvo je sveto poslanstvo, še več, to je družinsko bogastvo. Na ta

dan naj se vsaka mati zave, kako je bogata. In to prav zato, ker je mama.« /Sidorija Mozetič, foto: arhiv Dragice Kaluže/

Mladi iz Narina pri sajanju rož.

Veliko je odvisno od vaščanov

Od leta 2002 je predsednik Vaške skupnosti Palčje Stanislav Česnik. Vas je nastala v 14. stoletju, od Pivke je oddaljena približno sedem kilometrov. Leži na valovitem delu zgornje Pivške doline pod javorniškim gozdom. Obdaja jo kraški svet. Palčje se ponaša s presihajočim jezerom, ki se pojavlja v kotanji severno od vasi ob večjih količinah dežja. Palško jezero je največje izmed znanih pivških jezer, saj je globoko 25 metrov, veliko pa do 2 kvadratna kilometra. Kraj danes šteje okoli 190 prebivalcev, leta 1900, ko so bili znani prvi uradni podatki, pa jih je bilo kar 396. Število je začelo naglo upadati po letu 1931. Zadnjih deset let se stanje nekoliko umirja, saj nekateri mladi ostajajo in si v domačem kraju ustvarjajo družine, nekaj pa je tudi priseljencev, ki so si za svoj dom izbrali Palčje. Najmlajši prebivalec še nima enega leta, najstarejši pa šteje 88 let. »Včasih so bile družine velike. Imele so tudi po deset otrok, danes tako številčnih družin pri nas več ni,« pravi Stanislav Česnik, ki je odgovoril še na nekaj naših vprašanj.

Poznate izvor imena vasi?

Leon Kernel se pri razlagi imena kraja opira na zapise v slaven-skih krstnih knjigah od 17. do 19. stoletja. Meni, da bi s topografskega vidika Palčja bil mogoč poimen imena na polici, plac (prost). Vas je namreč na strateško ugodni legi, saj razgled omogoča nadzor nad drugimi kraji. V Sloveniji se ta oblika imena ne pojavlja, več jih najdemo na Balkanu. Zanimivo je, da je v bližini teh krajev voda ali močvirje. Glede na primke je mogoča razlaga, da bi lahko šlo za rimsko vojaško postajo ali naselbino. Zasedimo različne zapise imena vasi, npr. Palčje in še starejše Vlčje, kar bi lahko označevalo ljudi železne dobe ali gradišče. Palčani naj bi bili ostanki staroselecev. Imeli so se za nekaj posebnega, kar dokazuje, da ni bilo veliko mešanja z drugimi vasi, pa tudi to, da so imeli svojega duhovnika, ki je pokopan v vaški cerkvi. Kernel pravi, da je mogoče, da je Palčje ostanek neke zelo stare župnije. Morda velja omeniti še eno mogočo razlago poimenovanja Palčja. Izvor je lahko tudi v imenu Pavel in Pavlin. Pa ne samo kot svojina nekega Pavla (Pavčlje). Poimenovanje lahko kaže tudi na smer in izvor pokristjanjevanja teh krajev – rimski in oglejski.

Kakšna je zgodovina vaše cerkve, posvečene Sv. Miklavžu?

O prvi omenbi naše cerkve sta mogoča dva datuma: iz Leksikona cerkva na Slovenskem sem zasledil, da je bila cerkva svetega Nikolaja prvič omenjena leta 1498, prezidavali in dozidavali pa so jo

v 17. stoletju in tudi pozneje. V Zabukovčevi knjigi Slavina iz leta 1910 pa je zapisano, da ni točno znano, kdaj je bila postavljena. Gotovo pa je že stala leta 1659, ker je bila takrat ob škofovi generalni vizitaciji celo birma v Palčju. Ob tej priložnosti je bilo 28 birmancev. To omenja tudi Valvasor. Cerkev in pokopališče sta obdana z zidano ogrado. Leta 1811 je župnik Lorenzutti v svojem poročilu zapisal, da so cerkev zidali vaščani. Prenovljena je bila v letih od 1853 do 1861, ko so napravili nov zvonik, zakristijo in kor, cerkev pa vzdignili in obokali. Od decembra 2008 so v cerkvi nove klopi, ki jih je izdelal domačin David Česnik. Pred cerkvijo raste murvi.

Kaj v vasi je še ohranjenega iz preteklosti?

Omenil bi križ, ki je eden izmed pivških kamnitih križev. Prvotno je stal blizu cerkvi, pozneje pa je bil prestavljen, ker ga je po nesreči podrl vojaški kamion. Takrat se je zrušil zgornji del križa s podobo sv. Miklavža. Pozneje je kamnosek pritril litoželezen kipec Križanega z odsluženega nagrobnega spomenika.

Palčani smo ponosni na staro šolo, zgrajeno v času Avstro-Ogrske. Prihodnje leto bomo slovesno obeležili njeno stoletnico. Začeli smo že z zbiranjem pisnega in slikovnega materiala o delu šole od začetka do današnjih dni, zapisujemo pa tudi pripovedi nekdanjih učiteljev in učencev. V vasi je še nekaj stoletnih hiš, ki so jih domačini obnovili. Imamo pa tudi hišo s črno kuhinjo. Nad Palškim jezerom so razvaline cer-

kvice sv. Marijete. Jasa, na kateri je stala cerkva, je obdana z lipovim drevoredom. Vsako leto konec julija je za god Sv. Marijete maša s procesijo.

S čim so se večinoma ukvarjali prebivalci v preteklosti in s čim danes?

Pregovor pravi, da je gozd kmetova banka in prav gozd je mnogokrat reševal ljudi v stiski. Ljudje so zaslužili od prodaje lesa, dela v gozdu, kuhanja oglja, furmanstva in ledarstva. Skrbno so obdelali vsako ped zemlje. Gojili so govedo in ovce. Zaradi visoke kakovosti so šli dobro v prodajo seno, krompir in govedo. Med obema vojnama je bilo zaradi bližine meje pomembno trgovanje s konji. Dodatni zaslužek je prinašalo nabiranje smrekovih storžev, zdravihnil zelišč, zlasti encijana in brinja. Pravi brinovc je šel vedno dobro v prodajo. V vasi so imeli kovača, čevljarja, kolarja, mizarja, krojače, brivca, tesarja, čebelarje, gostilne in trgovino. Zdjaj imamo le žago, mizarja in frizerko. V šestdesetih letih prejšnjega stoletja je vedno več ljudi iskalo zaposlitev v bližnjih tovarnah in gozdnem podjetju. Danes se z rejo govedi in drobnice ukvarja le trije »čisti« kmetje, pa še od teh sta dva že upokojena. Nekaj vaščanov se ukvarja s konjerejo in govedorejo kot dopolnilno dejavnostjo. Drugi zaposleni imajo službe v naši občini in občini Postojna. Omenil bi še slikarja Franca Pavloviča - Gomulovga, ki se je rodil 29. oktobra 1892 v Palčju številka 12. Študiral je na višji umetnostni šoli na Dunaju. Med prvo svetovno vojno je bil ujetnik

Cerkve sv. Miklavža nekoč...

...in danes.

v ruskem taborišču. Rusi so ga cenili, ker je slikal za njihove poveljnike. V Brazilijo se je preselil leta 1923. S svetimi podobami in freskami je poslikal dvanajst cerkva v notranjosti brazilske države Sao Paulo in eno v Parani. Značilnosti njegovega dela sta uporaba močne rumene in modre barve in to, da ni nikoli pustil gole stene, stropa ali stebrov. Umrli je leta 1981 v Cafelandii.

Kako sta obe vojni zaznamovali vas in vaščane?

V prvi svetovni vojni je bilo v vojsko vpoklicanih veliko fantov. Iz bojev se trije niso vrnili. V vasi so bili predvsem madžarski vojaki, ki so bili tu v pripravljenosti za okrepitev vojske na soški fronti. Po vojni je vas spadala pod Italijo. V tistih težkih časih so si mnogi iskali službe v tujini. Italijani so v vasi zgradili stavbo, kjer so imeli svoj sedež financ. To je bila nekašna finančna policija, ki je po vaseh nadzirala, kaj so ljudje prijavili in kaj dejansko imajo. Nadzirali pa so tudi mejo, ki je potekala približno osem kilometrov vzhodno od Palčja po gozdu, saj je bil kontrabant ali tihotapstvo zelo razširjeno. Financi so imeli celo svojo pihalno godbo. Poleg njih so bili v vasi tudi fašisti. V šoli in drugod so širili svoj jezik in kulturo, a so se vaščani temu na vse načine upi-

rali. Tudi v naši vasi so bili tigrovc. Leta 1940 so Italijani na začetku vasi zgradili vojašnico. Tu je bilo skladišče s strešivom in mule za njegovo tvorjenje. Ob začetku druge svetovne vojne, od 7. do 21. aprila 1941, so vse prebivalce izgnali, večinoma v Alatri v Italijo. Ob vrnitvi so našli izropane domove. Vaščani so bili naklonjeni narodnoosvobodilnemu gibanju. Veliko fantov je šlo v partizane. V vasi je bilo več partizanskih vodičev in kurirk, saj je mimo vodila kurirska pot iz Slovenske vasi na Juršče. Ker so bile tu večkrat partizanske enote, so septembra 1943 v vasi postavili etapno kuhinjo, ki je delala do aprila 1945. Zaradi sodelovanja s partizani so Nemci (SS-ovci) 9. maja 1944 prihrumeli v vas. Sredi vasi so zbrali vse vaščane, jih tam zadržali več ur in grozili, da jih bodo pobili, če bodo še sodelovali s partizani. Nekaj vaščanov so pretepali in mučili, da bi izvedli, kje so partizani in kdo jim pomaga. Zažgali so tri hiše. Istega dne so nad vasjo umorili domačega aktivista. Vseh žrtev vojne je bilo 18, od teh so bili štirje šmitovi fantje.

Kakšna je situacija danes, v samostojni državi?

Tako kot prej je veliko odvisno od vaščanov. Je pa še vedno največkrat tako, da vaščani sode-

jejo s predlogi, ko pa je treba kaj konkretno narediti, pa jih je bolj malo. Upam, da se bo to spremenilo, saj naj bi delali v dobro vasi, vsak po svojih močeh. Glede občine lahko rečem, da ima veliko razumevanja za naše potrebe, tudi če traja nekoliko dlje, da se uresničuje. Največ stvari se ustavi pri financah. Je pa veliko bolje, odkar je Pivka samostojna občina. Dokler smo bili pod Postojno, ni bilo dovolj stika z občinskimi funkcionarji, zdaj pa se odzovejo, ko kaj potrebujemo, in glede na finančne možnosti prisluhnemo našim željam. V vasi imamo ekološki otok in domačini vestno ločujejo odpadke. Črnih odlagališč nimamo. Pri šoli smo uredili balinišče, kjer se zbirajo mladi in stari. Na igrišču pa radi igrajo košarko. Ustanovljamo balinarski klub, ki bo imel sedež v šoli, kjer tudi pripravljamo razstave in prireditve.

Katere naloge si je vaški odbor zadal za letošnje leto in kaj vse želi urediti v svojem mandatanem obdobju?

Načrtujemo dokončanje asfaltiranja ulic in obnovo ceste skozi vas, izgradnjo mrliške vežice in obnovo vitvena dela na nekdanji šoli, kjer želimo zamenjati okna in obnoviti fasado. Trenutno v šoli obnavljamo sanitarije.

»Nekaj je v zraku ...«

pravi Pavčkova pesem, in to je »ljubezen, njen dih in vzdih«. Marec je prvi pomladni mesec in kot tak pravi, da predstavimo letošnje temo, ki so jo izbrali osnovnošolci za letošnji otroški parlament. S pesmijo, ki vsebuje izbrani verz, pa so svoja razmišljanja o ljubezni in spolnosti pospremili učenci OŠ Pivka.

Kaj pravzaprav je otroški parlament?

Otroški parlamenti se izvajajo v vseh šolah po Sloveniji pod pokroviteljstvom Zveze prijateljev mladine že od leta 1990. Nastali so na pobudo učencev, da bi lahko javno spregovorili, predstavili svoje mnenje, ideje in dileme o vprašanih, ki so pomembna v obdobju odrasčanja. V programu sodelujejo ob podpori mentorjev pa tudi prostovoljcev. Namen programa je vzgajati otroke in mladostnike za aktivno sodelovanje, vključevanje in udeležbo povsod tam, kjer se sprejemajo odločitve, ki zadevajo tudi njih. Lahko rečemo, da so program vzgoje otrok in mladostnikov za demokracijo.

Šolski parlamenti potekajo na izbrano temo na več ravneh, najprej v okviru razredne in šolske skupnosti, nato na občinskih, medobčinskih in regionalnih srečanjih ter nazadnje še na državni ravni, ko se mladi parlamentarci zberejo v prostorih državnega zborovanja. Tema je vsako leto drugačna. Zadnja tri leta so bile naslednje: Tabuji

– prepovedane stvari, Naše mnenje o devetletki ter Zabava in proti čas mladini. Letošnja, ki je bila izbrana tajno na lanskem, 18. nacionalnem otroškem parlamentu, pa se glasi Ljubezen in spolnost.

Kako so se pivški osnovnošolci lotili izbrane teme?

Mentorica otroškega parlamenta, svetovalna delavka Lea Želko Pašič ocenjuje, da se je tema letošnjega parlamenta učence dobro dotaknila. Mlajši učenci so bolj razpravljali o ljubezni, starejši pa o spolnosti. V šolski knjižnici so imeli vse čas na voljo razne priročnike za dekleta in fante, zbirke ljubezenskih pesmi in prozo o tej temi. Učenci prvega triletnega so o ljubezni pogovarjali v jutranjem krogu in oblikovali plakate. V drugem triletnju so učenci pogovarjali na vprašanja o izkazovanju ljubezni in ugotavljali, komu in na kakšen način lahko izkazujejo ljubezen, medtem ko so učenci zadnjih razredov odgovarjali na vprašanja o odrasčanju in spolnosti in splošni medsebojni dialogom po

skušali porušiti tabuje in odkriti, koliko sploh vedo drug o drugem in predvsem o sebi, ko se začnejo pogovarjati o spolnosti. Nena-zadnje je bila ljubezen tudi rdeča nit šolske prireditve ob kulturnem prazniku. Predstavniki šole so svoja spoznanja že predstavili na medobčinskem srečanju konec januarja na OŠ Miroslava Vilharja v Postojni.

Kakšna so njihova spoznanja?

Starejši osnovnošolci so ugotovili, da sta ljubezen in spolnost še vedno tabu tema in da je treba govoriti o tem. Večina se jih pogovarja s prijatelji, malo ali skoraj nič pa s starši in učitelji, ker jim je pri tem nerodno. Učence in učenci si niso povsem edini, da o odrasčanju in spolnosti dovolj vedo. Pri iskanju informacij najpogosteje in v večini uporabijo danes vsem dostopen internet, nekateri o tem vprašajo tudi starše, v manjši meri pa tudi učitelje. Če bi potrebovali pomoč,

In še zaključna misel mentorice

Učenci si želijo, da bi bile vsebine spolne vzgoje umeščene v učne načrte že od prvega razreda dalje in vsaj kakšna razredna ura v vsakem razredu naj bi bila posvečena tej temi. Otroci torej za sogo-vornike o občutljivi in pomembni temi odrasčanja kličejo odrasle, v prvi vrsti starše in učitelje. Pri-sluhni mo jim!

/Alenka Tomšič, foto: arhiv šole/

Stanislav Česnik nam je pokazal lepo notranjost cerkve.

Kako sodelujeta z vaškimi društvi?

V vasi delujeta kulturno društvo in prostovoljno gasilsko društvo. Zaradi prepletanja skupnih interesov je sodelovanje in povezovanje nujno.

Kaj vas navdaja s ponosom, ko pomislite na »svojo« vasi?

Vas leži na tako lepem delu naše države, v obsevu gozdov, odprta je proti Pivški dolini, v jasnih dneh s pogledom na Snežnik in Triglav, ob večjem deževju obdarjena s presihajočim jezerom, da je

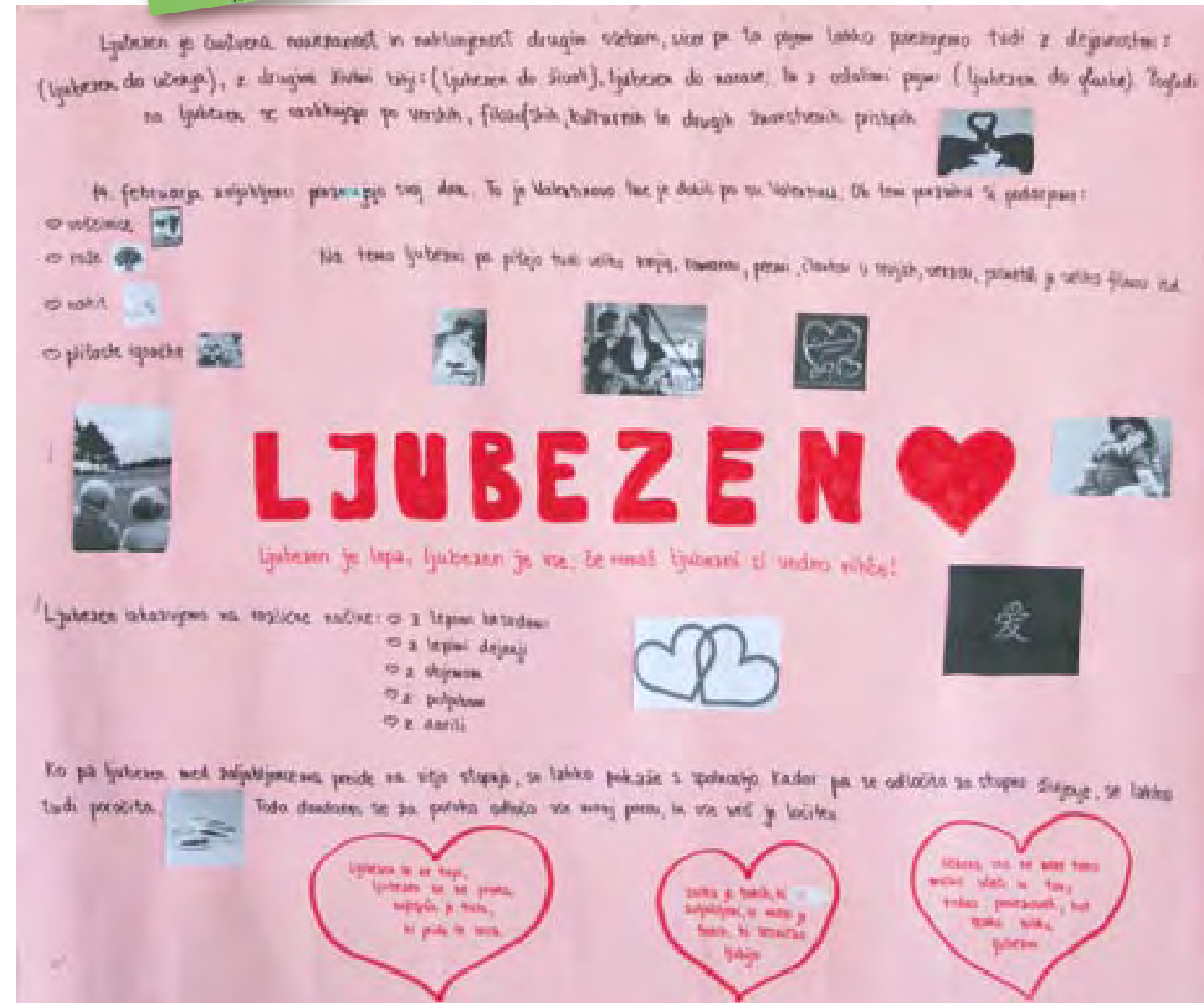
nemogoče biti imun na vse te lepote, kar potrjuje mnogi obiskovalci s čudenjem, kako lepo je tu. Svoj pečat pa dajo ljudje s svojo pristnostjo.

Za konec pa še vaše želje, povezane s Palčjem?

Hiša postane dom, ko so med ljudmi taki odnosi, da se radi vračajo vanj in jim je prijetno bivati skupaj. Naj bo tudi z našo vasjo tako. /Besedilo in foto: Lili Primc/

Križ

Pomembna je preventiva

Promet, varnost, predpisi ... besede, ki nas spremljajo v vsakdanjem življenju, a jim prevečkrat posvečamo premalo pozornosti. Prav zato je zelo pomembno zgodnje ozaveščanje otrok o prometni in splošni varnosti. Otroku moramo biti vselej za zgled. Bomo torej mi tišči, prek katerih bo otrok ponotranjil pravila in jih tudi dosledno upošteval.

Naša šola sodeluje z različnimi zunanji sodelavci, med drugim tudi s policisti. Zavedamo se, kako pomembna je zgodnja vzgoja otroka za pravilno ravnanje in s tem zagotavljanje varnosti v prometu, zato začnemo z izvajanjem različnih dejavnosti že v vrtcu.

V predšolskem obdobju dajemo več pozornosti predvsem uporabi in pomenu varnostnega pasu. Za slikovito in zanimivo podajanje tvrstnih vsebin pa poskrbijo policisti, ki nas obiščejo na šoli, se z nami pogovorijo, nam svetujejo, nas popeljejo po okolici in nas vedno tudi kaj novega naučijo. V letošnjem šolskem letu smo vklju-

čeni v projekta Pasavčki in Policist Leon svetuje. Učenci se prek njih naučijo pravilne uporabe varnostnih pasov, varne hoje v šolo in iz nje, pravil obnašanja, ki veljajo za pešce v cestnem prometu, seznanijo se z oblikami nasilja in pravnimi ukrepi ob zaznavi in prepoznavanju tega, z varno vožnjo s kolesom, z varnostno na kopalščih, sankalščih in smučičih, z uporabo pirotehnik, zvedo pa še veliko drugega. Prednost projekta in sodelovanja s policisti je v tem, da nas obiščejo, odgovarjajo na vprašanja učencev in posredujejo svoje izkušnje iz konkretnih situacij. S policisti sodelujemo tu-

vih vsebin učence spodbudimo k izražanju lastnih doživetij, mnenj in predlogov, kako bi sami prispevali k večji varnosti, in jim svetujemo, kako naj ustrezno ravnajo v določenih situacijah. Običajno si ogledamo katero izmed slikanic ali knjig o prometu, izdelamo kakšen prometni znak, se narišemo, kako ustrezno »premljeni« varno stopamo na poti v šolo in podobno. /Maja Vičič, L.P., foto: arhiv OŠ Košana/

di v okviru dnevov dejavnosti. Tako smo v letošnjem šolskem letu že organizirali tehniški dan Varno na cesti. S policistko smo se pogovarjali o varni poti v šolo, o pomenu varnosti in o upoštevanju prometnih znakov. Ob koncu smo si ogledali še videokaseto ter se pogovorili o najpogostejših napakah, ki jih ljudje naredimo v prometu. Posebno pozornost smo namenili preventivi: nošenju kresničk, rumenih rutic, pripenjanju varnostnih pasov in nošenju čelade. Zelo zanimiv in za učence tudi zgovoren je bil poskus s čelado, v katero smo vstavili jajce. Čelada je jajce ohranila celo iz višine, pri kateri bi se sicer jajce brez zaščite razbilo. Učenci so bili nad poskusom navdušeni in hkrati presenečeni. Od tega poskusa dalje se ni nihče več pritoževal nad nošenjem čelade, ampak so vsi hiteli pripovedovati, kako jo nosijo in s tem tudi sami poskrbijo za svojo varnost.

Posebno pozornost varnosti v prometu posvečamo tudi pri razrednih urah. Poleg podajanja no-

Poskus s čelado in jajcem

Ustanovili šolski sklad

Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja je šolam v letošnjem šolskem letu naložil ustanovitev šolskega sklada, iz katerega se bodo financirale dejavnosti, ki niso sestavina izobraževalnega programa oziroma se ne financirajo iz javnih sredstev, kot na primer izleti, tabori, udeležbe na tekmovanjih in podobno; nakup nadstandardne opreme, kamor sodijo didaktična sredstva in pripomočki, različna igrala ter audio-video oprema; zviševanje standarda pouka, raziskovalna dejavnost na šoli in finančna pomoč učencem ob večjih družinskih nesrečah.

Predsednica upravnega odbora šolskega sklada Mateja Penko je na vprašanje, katere naloge so si zadali za letošnje šolsko leto in kako jih bodo izvedli, povedala: »Člani odbora smo se soglasno strinjali, da je treba staršem na roditeljskih sestankih najprej predstaviti namen šolskega sklada, kar smo uresničili v letošnjem letu. Članek o šolskem skladu bomo objavili tudi na naši spletni strani.

Prvo priveditev z namenom zbiranja finančnih sredstev bomo pripravili skupaj z učiteljskim zborom junija 2009. Pripraviti pa nameravamo še razstavo in priveditev ob zaključku šolskega leta, kjer bomo prodajali različne izdelke, ki bi jih učenci izdelali med šolskim letom. Razmišljamo še o možnosti tiska šolskega glasila, kjer bi bile priložene položnice za prispevek v šolski sklad. Sklad je

namreč odvisen od sredstev, ki jih pridobiva iz prispevkov staršev, donacij, prodaje izdelkov učencev in iz drugih virov. Da bo sklad ustrezno zaživel, bomo morali aktivno pomagati vsi učitelji, v veliki meri pričakujemo pomoč staršev pa tudi drugih občanov, podjetij, obrtnikov in ljudi, ki so kakor koli povezani z našo šolo.«

/L.P., foto: osebni arhiv/

Mateja Penko

Vsi, ki želite finančno pomagati šolskemu skladu, lahko svoj prispevek nakažete na bančni račun
Osnovne šole Pivka
01291 6030674868

namen:
za šolski sklad

Odgovornost je na strani lastnika psa

Bralci so nas znova opozorili, da se po Pivki in okolici sprejaha veliko psov brez lastnika. Večinoma so to psi znanih lastnikov, ki se izgovarjajo, da jim pes pač uide od doma. Psi so do mimoidočih največkrat le vsiljivi, popolnoma drugače pa je, če se srečajo s psom. Tako srečanje se neredko konča s pretepom. Nekateri lastniki so že obupali nad nemogočim vedenjem svojega psa. Zato smo za vse, ki želijo dobro vzgojiti kosmatega ljubljence, pa sami tega ne znajo, obiskali pasjo šolo, kjo je vrsto let uspešno vodijo v Klubu vodnikov reševalnih psov, ki deluje na območju notranjsko-kraške regije in tako tudi na območju občine Pivka.

S predsednico kluba in instruktorko za vzgojo in šolanje psov Majdo Jesenko ter tajnikom in instruktorkom Evgenom Ivančičem smo spregovorili o šolanju psov.

Za katere pse in lastnike oziroma pasje vodnike priporočate šolanje? Veliko je namreč lastnikov, ki mislijo, da lahko psa izšolajo sami, na koncu pa se izkaže, da to ni dovolj. Vsak pes ima gotovo svoje posebnosti, pri katerih lahko svetuje le strokovnjak.

Vsaj malo šolo in osnovno šolanje bi moral s svojim psom opraviti vsak lastnik psa, ne glede na to, kakšnega psa ima in za kakšen namen. Vsak mora biti vodljiv v vsakem okolju in vsaki situaciji. Vsi vemo, da so psi običajno v domačem okolju pravi cukrčki, ko pridejo v družbo drugih ljudi ali živali, pa vso sladkost pustijo doma.

Ali morda obstaja zakon, ki zahteva od lastnika, da s psom opravi vsaj osnovno šolanje?

Majda Jesenko z Lakijem

Seveda imamo Zakon o zaščiti živali, ki se v drugem odstavku 11. člena glasi: »Skrbnik živali mora za ustrezno vzgojo in šolanjem oziroma drugimi ukrepi zagotoviti, da žival ni nevarna okolici.« To se sicer nanaša na vse vrste živali, ki bi lahko na kakršen koli način poškodovale človeka, njegovo lastnino ali drugo žival. Zelo malo verjetno je, da vas bo napadel sosedeov hrček, ko pa gre za psa, je stvar povsem drugačna.

Kdaj naj se šolanje začne? Ali se da primerno vzgojiti tudi starejšega psa?

Šolanje in vzgoja sta prepletena in se začneta takoj, ko psa pripeljemo domov. Danes približno 80 odstotkov vseh psov živi v urbanem okolju, v katerem si nikakor ne moremo privoščiti, da se pes ne bi vedel sprejemljivo. Seveda se da primerno izšolati tudi starejši pse. Tu gre največkrat za prevzgojo. Časa bomo sicer porabili nekoliko več, a rezultati bodo. Najbolje pa bi bilo, da se že kot prihodnji lastnik psa odpravimo v enega od klubov, kjer se ukvarjajo s šolanjem psov, in si že pred nakupom psa zagotovimo primerno znanje. V našem klubu na podlagi prijave organiziramo enodnevnih seminarjev za prihodnje lastnike psov. Mislim, da ni psa, ki ga ne bi mogli naučiti pravilnega obnašanja. Uspemo pa lahko le z vztrajnostjo in doslednostjo. Za neuspeh pri vzgoji in šolanju je vedno kriv človek.

Kakšen način šolanja uporabljate pri vsaj?

V dobrih dvajsetih letih, odkar se ukvarjam s šolanjem psov, sem videla in preizkusila vse mogoče. Načini in sistemi so se menjali, pasja duša pa je vedno enaka. Psi običajno zelo radi ubogajo, če imajo vodnika, ki ve, kaj hoče in ki ga za pravilno vedenje nagradi. Mi

Majda Jesenko z Lakijem v akciji: vaja ob mesecu požarne varnosti v OŠ Košana.

pri šolanju uporabljamo kliker, to je naprava, ki ob pritisku odda zvok – klik, s katerim pohvalimo psa za želeno dejanje. Psu tako povemo, da je dejanja konec in bo sledila nagrada. Šolanje s klikerjem nam omogoči, da na prijazen način hitreje dosežemo cilj. Res pa je, da so prvi koraki v začetku šolanja kot počasen posnetek. Takoj, ko pes razume, kaj pomeni kliker, pa gre kot po maslu.

Kaj vse se kučki naučijo v mali šoli?

Tu psički in lastniki osvojijo znanje, ki ga bodo potrebovali in uporabljali vse življenje. Lastniki se naučijo pravilnega ravnanja s psom in poznavanja pasje psihologije, psi pa osnovnih pravil lepega vedenja. Po končani mali šoli se znajo psi lepo postaviti ob vodnika, hoditi ob njem brez vlečenja naprej, nazaj ali vstran, se usesti ali uleči in počakati. Naučijo se tudi, da je vse to treba početi, tudi ko so zraven drugi ljudje in živali, predvsem drugi psi. Tečaj male šole traja tri do štiri mesece, odvisno od spretnosti posameznikov v skupini. Če bo lastnik oziroma vodnik psa po zaključeni mali šoli naučeno redno ponavljal, do kler bo pes živ, bo imel za okolje sprejemljivega psa.

Kakšne možnosti imajo tisti, ki želijo nadaljevati šolanje svojega psa?

Po zaključku male šole se lastniki lahko odločijo za osnovno šolanje ali šolanje v smeri reševalni pes. Osnovno šolanje traja še nadaljnje tri do štiri mesece in mu sledi izpit. Šolanje reševalnega psa pa traja praktično vse življenje. Do prvega izpita traja običajno približno leto do leto in pol, nato pa se začne resno delo, kjer vodnik in pes spoznavata različne situacije, na katere lahko v reševalni karieri naletita. Tako vodnik kot pes morata osvojiti ogromno znanja in se

soočiti z neskončnim številom situacij, da lahko postaneta reševalni tim, ki bo sposoben iti v resnično iskalno akcijo.

Vprašanje lastnikov psov, ki se zavedajo, da so za vedenje svojega psa odgovorni sami, pa je: kako ravnati, ko greš s svojim psom, ki ga imaš na povodcu, na sprehod, pa srečaš psa brez lastnika, ki je vsiljiv in napadalen do tvojega psa?

Na to vprašanje je težko dati univerzalen odgovor. Če vsiljivca poznamo, ga lahko poskušamo odgnati, če seveda vemo, da s tem situacije ne bomo poslabšali. Še bolj je, da se mu skušamo izogniti. Nepoznanega psa ne poskušajmo odganjati, ker lahko to pri njem sproži popadljivost in posledice so lahko hude za nas ali za našega psa. Če gre za znanega psa, je najbolje, če lastnika prijavimo veterinarski inšpekciji. V primeru neznanega psa ukrepamo enako, torej prijavimo na inšpekcijo ali pokličemo zavetišče za živali. Sicer pa smo po Zakonu o zaščiti živali lastniki psov kazensko odgovorni za namerno ali nenamerno zapustitev živali. Na tovrstne kršitve pa nas opozarja tudi Pravilnik o zaščiti hišnih živali. Lastnikom psov svetujem, da imajo svoje pse pod stalnim nadzorom in se tako izognejo nevarnostim.

Če želijo bralci v zvezi z vedenjem in šolanjem psov dodatne informacije, lahko pokličejo Majdo Jesenko na telefonsko številko 051 411 543 ali jim pišejo na e-naslov kvrpostojna@gmail.com. Z veseljem vam bomo odgovorili na vprašanja.

/Besedilo: Lili Primc, foto: Lili Primc in arhiv OŠ Košana/

...sklajenost in ...

...povezanost psa in vodnika - Evgen Ivančič z Belo.

Rubriko je pripravila Lili Primc

V slogi je moč

Učenci podaljšanega bivanja OŠ Košana so z akcijo zbiranja hrane za živali in denarjem, ki so ga zbrali s prodajo svojih izdelkov na novoletni tržnici, kupili hrano za izgubljene in zavržene živali v zavetišču v Svetem Antonu, za katerega skrbijo prostovoljci Obalnega društva proti mučenju živali v Kopru.

»V sodelovanju s članicami Kluba prostovoljcev OŠ Košana smo pripravili obširno zbiralno akcijo Pomagajmo živalim. Prostovoljke so pobarvale škatle in jih opremile z napisi in slikami živali, napisale so plakat, ki je vabil tako učence kot tudi vse druge k sodelovanju. Natisnile so slike izgubljenčkov, ki še iščejo nove lastnike, dodale telefonski številki obeh najbližjih zavetišč, v Sv. Antonu in Horjulu, ter vse to raznesle in obesile v košanski trgovini, bližnjih blokkih in po šoli. Z denarjem učencev podaljšanega bivanja OŠ Košana smo tako kupili kar 250 kilogramov pasje hrane, vse zbrane hrane pa je bilo okrog 350 kilogramov,« je povedala mentorica Mojca Žnidaršič in nadaljevala: »Zahvala za to gre delavcem in učencem OŠ Košana, trgovini KGZ Cerknica, enota Košana, Perutnini Pivka ter vsem drugim, ki so pomagali pri zbiranju hrane. Osnovnošolci so z aktivno podporo in sodelovanjem v akciji pokazali, da jim niso tuji ne sočutje ne skrb ne ljubezen do bližnjega. Zato si zaslužijo en velik aplavz, saj lahko nanje z zaupanjem polagamo upe za prihodnost vseh nas.« /Foto: arhiv OŠ Košana/

Pivški TV MOZAIK tudi na širšem območju

Aleksander Kušlan, direktor Zavoda Vascom iz Pivke, je za naš časopis povedal, da lahko televizijsko oddajo Mozaik od februarja dalje vsak drugi torek spremljajo tudi gledalci kableske televizije Studia Proteus, in ne le gledalci pivške televizije. Mozaik je sestavljen iz večih prispevkov, od katerih so marsikateri zanimivi za širši krog gledalcev, in ne le za Pivčane. Vabljeni k ogledu!

Na OŠ Košana je začel z delovanjem naravoslovno-kmetijski krožek

Mentorica Tamara Urbančič je povedala, da so krožek organizirali pod okriljem Društva za razvoj podežlja med Snežnikom in Nanosom. Trenutno ga obiskuje osem učencev. Začeli so s spoznavanjem domačih živali. Tako so jih najprej obiskali kunci, kokoši, goska in koza. Druge domače živali si bodo ogledali na bližnjih kmetijah. Pogovarjali se bodo tudi o prehrani, ki v današnjem času vsebuje vse preveč zdravju škodljivih snovi, kot so aditivi, ostanki pesticidov in gensko spremenjenih organizmov. Urbančičeva je izrazila še željo, da bi poleg šole imeli tudi gredico z zdravilnimi zelišči. Živali si niso ogledali le člani naravoslovno-kmetijskega krožka, pač pa tudi otroci košanskega vrtca.

In še zanimivost, ki jo je povedala mentorica krožka: Včasih so goske na Nizozemskem uporabljali za pleje njiv, kjer so gojili jagode. Goske namreč plevel pojedo, jagode pa pustijo. /Foto: arhiv OŠ Košana/

Pivški list

Pivški list je samostojna priloga Notranjsko-kraških novic. Naročnik: Občina Pivka, Kolodvorska cesta 5, 6257 Pivka. E-naslov: pivski.list@pivka.si. Odgovorna urednica: Lili Primc. Uredniški odbor: Irena Margon, Sidonija Mozetič, Alenka Tomšič, Katarina Zafran. Zasnova in izvedba preloma: Studio Ajd (www.Studio-Ajd.si). Naklada: 17.150 izvodov.